

КОПІЯ

УКРАЇНА
ВИЩА РАДА ПРАВОСУДДЯ
РІШЕННЯ

5 вересня 2017 року

Київ

№ 2646/0/15-17

Про затвердження Положення про проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя

Відповідно до частини першої статті 150 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», який набрав чинності 30 вересня 2016 року, призначення на посади державних службовців, працівників, які виконують функції з обслуговування, оплата праці та соціальні гарантії працівників апаратів місцевих, апеляційних судів, вищих спеціалізованих судів, апарату Верховного Суду, секретаріатів Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Державної судової адміністрації України регулюються нормами законодавства про державну службу з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

Частиною третьою цієї норми передбачено, що особливості проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя визначаються Положенням, яке затверджується Вищою радою правосуддя за поданням Державної судової адміністрації України після консультацій з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби. Зазначене Положення встановлює особливості призначення на посаду державного службовця у випадках, визначених цим Законом.

24 лютого 2017 року до Вищої ради правосуддя від Державної судової адміністрації України надійшов для погодження проект Положення про проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя (лист Голови ДСА України від 22 лютого 2017 року № 10-1434/17).

Листом від 14 квітня 2017 року № 3589/12-17 Національне агентство України з питань державної служби рекомендувало для уникнення повторів нормативних положень актів законодавства розробити та затвердити виключно особливості проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя.

Водночас згідно з пунктом 13 частини першої статті 3 Закону України «Про Вищу раду правосуддя», який набрав чинності 5 січня 2017 року, Вища рада правосуддя затверджує саме Положення про проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя.

За ініціативою Вищої ради правосуддя до проекту Положення надали пропозиції Вища кваліфікаційна комісія суддів України (лист Голови ВККСУ від 26 травня 2017 року № 19-3144/17), Рада суддів України (лист від 10 липня 2017 року № 385/17), Верховний Суд України (лист від 20 червня 2017 року № 24-1751/0/8-17), які частково враховані.

Заслухавши заступника Голови Вищої ради правосуддя Беляневича Вадима Едуардовича, Вища рада правосуддя, керуючись статтею 150 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», статтями 3, 30 Закону України «Про Вищу раду правосуддя»,

вирішила:

затвердити Положення про проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя (додається).

Голова Вищої ради правосуддя (підпис)

І.М. Бенедисюк

ЗГІДНО З ОРИГІНАЛОМ

Керівник секретаріату
Вищої ради правосуддя

С.І. Пушкар

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішення Вищої ради правосуддя

від 05.09.2017 № 2646/0/15-17

ПОЛОЖЕННЯ
про проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у
судах, органах та установах системи правосуддя

I. Загальні питання

1. Це Положення визначає процедуру проведення конкурсу на зайняття вакантної посади державної служби у судах, органах та установах системи правосуддя (далі – конкурс), метою якого є добір осіб, здатних професійно виконувати посадові обов'язки.

З питань, не врегульованих цим Положенням, та якщо інше не передбачено цим Положенням, застосовується Порядок проведення конкурсу на зайняття посад державної служби, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 року № 246 в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 року № 648 (далі – Порядок).

У випадку розбіжності регулювання між цим Положенням та Порядком, застосовуються правила цього Положення.

2. Проведення конкурсу здійснюється відповідно до визначених в установленому законом порядку вимог до професійної компетентності кандидата на зайняття вакантної посади державної служби (далі – посада) на основі оцінювання його особистих досягнень, знань, умінь і навичок, моральних і ділових якостей для належного виконання посадових обов'язків.

3. Конкурс проводиться із дотриманням принципів:

- забезпечення рівного доступу;
- політичної неупередженості;
- законності;
- довіри суспільства;
- недискримінації;
- прозорості;
- добросовісності;
- надійності та відповідності методів тестування;
- узгодженості застосування методів тестування;
- ефективного і справедливого процесу відбору.

4. Дотримання принципу недискримінації під час проведення конкурсу не виключає обов'язку застосування в ході його проведення розумного пристосування для особи, яка виявила бажання взяти участь у конкурсі та має інвалідність, а також можливості застосування позитивних дій відповідно до Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».

II. Умови проведення конкурсу

5. Рішення про оголошення конкурсу на зайняття вакантної посади державної служби категорії «А» приймає суб'єкт призначення.

6. Рішення про оголошення конкурсу на зайняття вакантної посади державної служби категорії «Б» – керівника апарату апеляційного, місцевого суду та їх заступників) приймає суб'єкт призначення, про що інформує голову відповідного суду або особу, яка виконує його обов'язки, шляхом надіслання до відповідного суду рішення в електронній формі.

Рішення про оголошення конкурсу на зайняття вакантної посади державної служби категорії «Б» начальника територіального управління Державної судової адміністрації України (далі – ДСА України) та його заступника приймає Голова ДСА України.

7. Рішення про оголошення конкурсу на зайняття інших вакантних посад державної служби категорій «Б» і «В» у судах, органах та установах системи правосуддя приймає керівник державної служби в державному органі.

8. Конкурс проводиться поетапно:

- 1) прийняття рішення про оголошення конкурсу;
- 2) оприлюднення рішення про оголошення конкурсу;
- 3) прийняття документів від осіб, які бажають взяти участь у конкурсі;
- 4) перевірка поданих документів на відповідність встановленим законом вимогам;
- 5) проведення тестування та визначення його результатів;
- 6) розв'язання ситуаційних завдань та визначення їх результатів (крім кандидатів на посади державної служби категорії «В»);
- 7) проведення співбесіди та визначення її результатів;
- 8) проведення підрахунку результатів конкурсу та визначення переможця конкурсу та другого за результатами конкурсу кандидата;
- 9) оприлюднення результатів конкурсу.

9. Особи, які відповідно до частини другої статті 19 Закону України «Про державну службу» не можуть вступити на державну службу, не допускаються до участі у конкурсі.

10. Особи, які подали необхідні документи для участі у конкурсі, є кандидатами на зайняття посади державної служби (далі – кандидати).

11. Документи, подані (надіслані) кандидатами до державного органу, в якому проводиться конкурс, не розглядаються у разі:

- 1) подання їх особисто в останній день строку після закінчення робочого часу;
- 2) надіслання їх поштою після закінчення строку подання;
- 3) надіслання їх поштою протягом встановленого строку подання та надходження до державного органу менше ніж за три робочі дні до дати проведення конкурсу.

III. Оприлюднення інформації про вакантну посаду державної служби та оголошення про проведення конкурсу

12. Оголошення про проведення конкурсу на вакантну посаду державної служби оприлюднюється:

на зайняття посад державної служби категорії «А» - на Єдиному порталі вакансій державної служби Національного агентства України з питань державної

служби (далі – НАДС), офіційних веб-сайтах суб'єкта призначення. Вищої ради правосуддя, НАДС;

на зайняття посад державної служби категорій «Б» і «В» – на Єдиному порталі вакансій державної служби НАДС, офіційних веб-сайтах державного органу, до якого проводиться конкурс, НАДС.

13. З метою широкого поширення інформації про вакансію така інформація може бути додатково оприлюднена суб'єктом призначення на інших веб-сайтах або в засобах масової інформації.

14. Суб'єкт призначення або керівник державної служби в державному органі, юрисдикція якого поширюється на всю територію України, забезпечує надсилання в електронній формі НАДС, а також Комісії з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя (далі - Комісія), якщо конкурс проводиться на зайняття вакантної посади державної служби категорії «А», рішення про оголошення конкурсу та умови проведення конкурсу за формою, визначеною Порядком, не пізніше ніж протягом наступного робочого дня з дня підписання відповідного рішення.

15. Суб'єкт призначення або керівник державної служби в державному органі, юрисдикція якого поширюється на територію однієї або кількох областей, м. Києва або Севастополя, одного або кількох районів, забезпечує надсилання в електронній формі територіальному органу НАДС за місцем розташування рішення про оголошення конкурсу та умови проведення конкурсу за формою, визначеною Порядком, не пізніше ніж протягом наступного робочого дня з дня підписання відповідного рішення.

16. Якщо інформація про оголошення конкурсу, надіслана НАДС або його територіальному органу, не доступна для зчитування, відповідне рішення повертається органу без розгляду шляхом надсилання повідомлення електронною поштою.

У разі невідповідності рішення про оголошення конкурсу та/або умов його проведення вимогам законодавства про державну службу вони повертаються органу шляхом надсилання повідомлення електронною поштою з відповідним обґрунтуванням.

У разі відсутності зауважень до рішення про оголошення конкурсу та умов його проведення оголошення про проведення конкурсу оприлюднюється на Єдиному порталі вакансій державної служби НАДС не пізніше наступного робочого дня з дня надходження відповідної інформації або її розміщення на Єдиному порталі вакансій державної служби НАДС. Про таке оприлюднення повідомляється орган, яким було надіслано або розміщено оголошення, після чого інформація про оголошення конкурсу може бути оприлюднена на офіційному веб-сайті відповідного державного органу, інших веб-сайтах та в засобах масової інформації.

IV. Склад, порядок формування і роботи та повноваження конкурсної комісії

17. Конкурс на зайняття вакантних посад державної служби категорії «А» проводить Комісія.

18. Для проведення конкурсу на зайняття вакантних посад державної служби категорій «Б» і «В» у судах, органах та установах системи правосуддя Головою ДСА України утворюються конкурсні комісії у складі голови і членів комісії за пропозиціями керівника державної служби або особи, яка виконує його повноваження у відповідному органі.

У разі неможливості утворення в місцевому суді постійної конкурсної комісії така комісія може утворюватися Головою ДСА України одноразово для проведення конкретного конкурсу за пропозиціями керівника державної служби у цьому суді або начальника територіального управління ДСА України з числа державних службовців цього суду, відповідних апеляційного суду та територіального управління ДСА України.

19. Конкурсна комісія утворюється у складі не менше п'яти осіб.

20. До складу конкурсної комісії входять представники служби управління персоналом, а також інші державні службовці відповідного державного органу, та інших органів, зазначених у пункті 18.

21. До роботи конкурсної комісії можуть залучатися державні службовці інших державних органів, працівники, науковці та експерти у відповідній сфері, а також представник виборного органу первинної профспілкової організації за її наявності.

22. Засідання конкурсної комісії є правоможним, якщо на ньому присутні не менш як дві третини її членів.

У разі відсутності голови конкурсної комісії на засіданні з числа присутніх членів конкурсної комісії обирається головуєчий.

У разі відсутності кворуму рішенням конкурсної комісії, Комісії дата проведення конкурсу може бути перенесена на інший день з урахуванням строків, визначених законом.

Про зміну дати проведення конкурсу кандидати повідомляються службою управління персоналом, визначеною у пункті 3 цього Положення, не пізніше ніж протягом наступного робочого дня з дня прийняття відповідного рішення.

Таке повідомлення може здійснюватися одним із способів, зазначених кандидатом у заяві про участь у конкурсі.

Відповідна інформація може бути додатково розміщена на офіційному веб-сайті державного органу, в якому проводиться конкурс.

23. За поданням керівника секретаріату Вищої ради правосуддя Голова Вищої ради правосуддя визначає особу, яка виконуватиме функції адміністратора під час проведення конкурсного відбору на посади державної служби категорії «А» в системі правосуддя.

Керівник державної служби органу, в якому проводиться конкурс, визначає з числа працівників служби управління персоналом особу, яка буде виконувати функції адміністратора під час проведення конкурсного відбору на посади державної служби категорій «Б» і «В».

У разі коли в державному органі неможливо визначити адміністратора з числа працівників служби управління персоналом, керівник державної служби визначає особу з числа інших працівників такого органу, яка виконуватиме функції адміністратора.

24. Адміністратор несе персональну відповідальність за розголошення інформації, що стала йому відома під час проведення конкурсу.

Адміністратор не є членом конкурсної комісії, Комісії.

25. Адміністратор веде протокол засідання конкурсної комісії, Комісії, оформляє відомості про результати конкурсу, роздруковує звіти про результати проходження тестування, перевіряє особу кандидата гощо.

V. Прийняття та розгляд документів для участі в конкурсі

26. Особа, яка виявила бажання взяти участь у конкурсі, подає (особисто, поштою або через Єдиний портал вакансій державної служби НАДС) конкурсній комісії, Комісії документи, визначені Порядком.

Декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування подається у вигляді роздрукованого примірника із сайту Національного агентства з питань запобігання корупції.

У разі подання документів для участі у конкурсі особисто або поштою заяви, зазначені у підпунктах 2 і 3 відповідного пункту Порядку, пишуться власноручно.

Під час створення електронних документів, які подаються для участі у конкурсі через Єдиний портал вакансій державної служби НАДС, накладається електронний цифровий підпис кандидата.

27. Особа, яка бажає взяти участь у конкурсі і має інвалідність та потребує у зв'язку з цим розумного пристосування, подає заяву про забезпечення в установленому порядку розумного пристосування за формою згідно з додатком 3 до Порядку.

28. Служба управління персоналом секретаріату Вищої ради правосуддя веде облік та реєструє документи для участі у конкурсі, подані кандидатами на посади державної служби категорії «А» в системі правосуддя.

Служба управління персоналом ДСА України веде облік та реєструє документи для участі у конкурсі, подані кандидатами на посади керівника апарату апеляційного суду та його заступника, начальників територіальних управлінь ДСА України та їх заступників.

Служба управління персоналом територіального управління ДСА України веде облік та реєструє документи для участі у конкурсі, подані кандидатами на посади керівника апарату місцевого суду та їх заступників.

В інших випадках облік та реєстрацію документів для участі у конкурсі, поданих особами, які бажають узяти в ньому участь, здійснюють служби управління персоналом державних органів, у яких оголошено конкурс.

29. Документи для участі в конкурсі, подані особами, які бажають узяти в ньому участь, перевіряються на відповідність встановленим законом вимогам службами управління персоналом, визначеними у пункті 28 цього Положення, у триденний строк з дня надходження цих документів.

Про результати такої перевірки/результати попередньої перевірки у разі подання документів через Єдиний портал вакансій державної служби НАДС служби управління персоналом повідомляють кандидатів у той самий строк.

30. Кандидати, документи яких не відповідають встановленим вимогам, до конкурсу не допускаються, про що їм повідомляє відповідна служба управління персоналом. Таке повідомлення може здійснюватися одним із способів, зазначених кандидатом у заяві про участь у конкурсі.

31. Під час подання документів для участі у конкурсі через Єдиний портал вакансій державної служби НАДС копія посвідчення щодо вільного володіння державною мовою перевіряється після пред'явлення кандидатом оригіналу такого посвідчення до проходження тестування. У такому разі остаточне рішення щодо відповідності поданих документів встановленим вимогам та допущення/недопущення кандидата до проходження тестування приймається відповідною службою управління персоналом за результатами перевірки копії зазначеного посвідчення, про що

кандидат повідомляється особисто або в один із способів, визначених у заяві про участь у конкурсі.

У разі невідповідності поданої через Єдиний портал вакансій державної служби НАДС копії посвідчення щодо вільного володіння державною мовою оригіналу такого посвідчення (крім випадків втрати такого посвідчення та отримання його дубліката) або неперед'явлення оригінала такого посвідчення кандидат не може бути допущений до проходження тестування та вважається таким, що не пройшов конкурс.

Після перевірки документів кандидат протягом строку зберігання таких документів може звернутися до відповідної служби управління персоналом із письмовою заявою про повернення оригіналів документів, передбачених підпунктами 5 та 7 пункту 19 Порядку. У такому разі зберігаються копії зазначених документів.

VI. Проведення оцінювання кандидатів

на зайняття вакантних посад державної служби

32. Для забезпечення максимальної прозорості проведення конкурсу на зайняття посад державної служби категорії «А» здійснюється відеофіксація процедури проведення конкурсу, у тому числі з одночасною трансляцією в режимі реального часу, якщо інше не передбачено законом.

33. Під час проведення конкурсу для зайняття посад державної служби категорій «Б» і «В» за рішенням конкурсної комісії може проводитись аудіофіксація.

34. Про здійснення фіксації процедури проведення конкурсу за допомогою технічних засобів адміністратор оголошує перед початком відповідного етапу конкурсу.

35. У разі проведення аудіо- або відеофіксації аудіо- та відеозаписи засідань є невід'ємною частиною протоколів засідань.

36. Кандидати, документи яких пройшли перевірку, передбачену пунктом 22 Порядку, проходять тестування на знання законодавства.

37. Тестування та визначення результатів тестування проходить відповідно до Порядку.

38. Про дату і час проведення наступного етапу конкурсу відповідні служби управління персоналом інформують кандидатів одним із способів, зазначених ними у заявах про участь у конкурсі.

39. Ситуаційні завдання складаються з метою об'єктивного з'ясування спроможності кандидатів використовувати свої знання, досвід під час виконання посадових обов'язків, а також з метою комплексної перевірки кандидатів на відповідність професійній компетентності, оцінки комунікаційних якостей, володіння комп'ютером, знань іноземної мови (за наявності таких вимог до посади), вміння приймати рішення, організувати свою роботу і роботу інших, вести переговори.

40. Ситуаційні завдання для категорії «А» розробляє та затверджує Комісія

41. Ситуаційні завдання для категорії «Б» розробляються у державному органі, в якому проводиться конкурс, з урахуванням специфіки та вимог до професійної компетентності кандидата, визначених в умовах проведення конкурсу.

Суб'єкт призначення на наступний робочий день після закінчення строку подачі документів для участі у конкурсі визначає відповідальних за розроблення ситуаційних завдань.

Відповідальною особою не може призначатися працівник апарату (секретаріату) – кандидат на відповідну вакантну посаду, працівник апарату

(секретаріату), який перебуває з кандидатом у відносинах прямого підпорядкування або працює з ним в одному структурному підрозділі.

Ситуаційне завдання затверджується рішенням конкурсної комісії не пізніше ніж у день, що передує дню проведення конкурсу. Під час затвердження ситуаційних завдань визначаються вимоги до професійної компетентності кандидата, які будуть оцінюватись за результатами їх розв'язання.

42. Ситуаційні завдання розв'язуються та оцінюються відповідно до Порядку.

43. Співбесіда проводиться з метою оцінки відповідності професійної компетентності кандидата встановленим вимогам, які не були оцінені на попередніх етапах конкурсу.

44. Співбесіду проводить конкурсна комісія, Комісія. На співбесіду можуть запрошуватися суб'єкт призначення та/або голова відповідного суду.

45. Визначення результатів співбесіди здійснюється відповідно до Порядку.

46. Результати тестування, розв'язання ситуаційних завдань та проведеної співбесіди зберігаються у службі управління персоналом державного органу, конкурсна комісія якого проводила конкурс, а стосовно кандидатів на посади державної служби категорії «А» – службі управління персоналом секретаріату Вищої ради правосуддя.

47. Усі етапи конкурсу повинні проводитися у приміщенні, доступному також для кандидатів з числа маломобільних груп населення у разі участі у конкурсі такого кандидата.

48. Служба управління персоналом державного органу, конкурсна комісія якого проводила конкурс, та служба управління персоналом секретаріату Вищої ради правосуддя (для кандидатів на посади державної служби категорії «А») надсилають кожному кандидату, який не пройшов певний етап конкурсу, письмове повідомлення, що може здійснюватися одним із способів, зазначених кандидатом у заяві про участь у конкурсі.

VII. Складення рейтингового списку кандидатів на зайняття вакантних посад державної служби

49. Загальна кількість балів кандидата визначається шляхом додавання середніх балів, виставлених у зведеній відомості середніх балів за формою згідно з додатком 8 до Порядку за кожною окремою вимогою до професійної компетентності, та балів за результатами тестування.

Рейтинг кандидата, який успішно пройшов конкурс, залежить від загальної кількості набраних ним балів.

Першим за рейтингом та переможцем конкурсу є кандидат, який набрав найбільшу загальну кількість балів.

Загальний рейтинг кандидатів визначається за формою згідно з додатком 9 до Порядку.

Результати визначення загального рейтингу кандидатів відображаються у протоколі засідання конкурсної комісії, Комісії.

50. Якщо два і більше кандидатів мають однаковий загальний рейтинг, за рішенням голови конкурсної комісії, Комісії переможцем конкурсу визначається шляхом проведення відкритого голосування членів конкурсної комісії, Комісії або повторної співбесіди.

51. Кандидат може ознайомитись із своїми результатами оцінювання за письмовим зверненням до конкурсної комісії, Комісії.

У такому разі відповідна служба управління персоналом надає кандидатові витяг із зведеної відомості середніх балів.

VIII. Оприлюднення результатів конкурсу

52. Комісія, посадова особа, яка прийняла рішення про оголошення конкурсу, забезпечує передачу НАДС або його територіальному органу за місцем розташування державного органу інформації про переможця конкурсу та другого за результатами конкурсу кандидата в електронній формі не пізніше ніж протягом наступного робочого дня з дати підписання протоколу засідання конкурсної комісії.

53. Інформація про переможця конкурсу та другого за результатами конкурсу кандидата на зайняття вакантної посади повинна містити прізвище, ім'я та по батькові кандидата, назву посади та загальну кількість балів, набраних кандидатами.

54. Служби управління персоналом, визначені у пункті 28 цього Положення, ведуть реєстр других за результатами конкурсу кандидагів на зайняття вакантних посад.

55. Другий за результатами конкурсу кандидат має право на призначення на таку посаду протягом одного року з дня проведення конкурсу, якщо така посада стане вакантною, а також у разі, коли переможець конкурсу відмовився від зайняття посади, складення Присяги державного службовця, виявлено обмеження щодо призначення на посаду, передбачених статтею 32 Закону України «Про державну службу», або йому відмовлено у призначенні на посаду за результатами спеціальної перевірки.

У разі непогодження головою суду, Головою Вищої ради правосуддя кандидатури переможця конкурсу, коли таке погодження вимагається відповідно до законів України «Про судоустрій і статус суддів», «Про Вищу раду правосуддя», у 10-денний строк з дати надходження до відповідного суду, Вищої ради правосуддя результатів конкурсу призначення переможця конкурсу здійснюється суб'єктом призначення без такого погодження із обов'язковим встановленням строку випробування до 6 місяців.

56. Відповідна служба управління персоналом повідомляє другому за результатами конкурсу кандидату про те, що відповідна посада стала вакантною, протягом п'яти календарних днів із дня відкриття такої вакансії.

Повідомлення може здійснюватися одним із способів, зазначених кандидатом у заяві про участь у конкурсі, а також надсилається рекомендованим листом з повідомленням про вручення.

Якщо протягом місяця з дня надіслання рекомендованого листа другий за результатами конкурсу кандидат не подасть письмової заяви та інших передбачених законодавством документів для призначення його на посаду, він вважається таким, що відмовився від зайняття відповідної посади.

57. Результати конкурсу оприлюднюються не пізніше ніж протягом 45 календарних днів з дня оприлюднення оголошення про проведення конкурсу.

Відповідна служба управління персоналом надсилає кожному кандидату письмове повідомлення про результати конкурсу протягом п'яти календарних днів з дня їх оприлюднення. Зазначене повідомлення може здійснюватися одним із способів, зазначених кандидатом у заяві про участь у конкурсі.

58. Повторний конкурс проводиться відповідно до статті 30 Закону України «Про державну службу» та за процедурою, визначеною Порядком та цим Положенням.

59. Витяг із протоколу засідання конкурсної комісії, Комісії є складовою особою справи державного службовця, якого призначено на посаду державної служби за результатами конкурсу.

60. Кандидат як учасник конкурсу має право оскаржити рішення конкурсної комісії відповідно до статті 28 Закону України «Про державну службу».

61. Рішення конкурсної комісії, Комісії стосовно переможця конкурсу та другого за результатами конкурсу кандидата на посади державної служби скасовується у випадках, визначених Порядком.